

ПЕРЕДМОВА

Сільське господарство – одна з основних галузей матеріального виробництва, в якій члени суспільства займаються вирощуванням корисних рослин і розведенням тварин з метою одержання харчових продуктів та деяких видів сировини для промисловості.

Численні археологічні данні свідчать про виникнення сільськогосподарського виробництва на ранніх етапах розвитку людського суспільства. З часом сільське господарство перетворилось на галузь виробництва, яка зумовлює саму можливість існування людей. В той же час розвиток сільськогосподарського виробництва значною мірою вплинув на соціальні та економічні зміни в людському суспільстві. Виділення землеробства і тваринництва в окремі самостійні галузі було першим великим поділом праці.

Величезна роль сільськогосподарського виробництва як джерела необхідних людині продуктів і як фактора соціально – економічного розвитку суспільства повністю збереглася і в наші дні. Кількість виробленої у світі сільськогосподарської продукції постійно збільшується , головним чином, із – за підвищення врожайності культур. Так, за 60 останніх років виробництво сільськогосподарської продукції подвоїлось, а ефективність використання землі потроїлась.

Як відомо, територія України становила усього 2,7 % від площі колишнього СРСР. Тим часом тут було зосереджено 15,1 % орних земель Союзу, на яких вироблялось 25% валової продукції сільського господарства. Незважаючи на те, що багато розмов велось про інтенсифікацію землеробства, воно розвивалось здебільшого екстенсивним шляхом, головним чином за рахунок розширення посівних площ і збільшення поголів'я тварин.

Наслідки такої політики загальновідомі – із - за неможливості забезпечити належний рівень ведення рослинництва та тваринництва врожайність і продуктивність

тварин залишалися низькими і нестабільними по роках, а витратні показники на виробництво продукції були надто високими.

Сільське господарство завжди вважалось складною галуззю, оскільки воно значною мірою залежить від ґрунтового – кліматичних і погодних умов, які не завжди є передбачуваними і керованими.

Аграрний сектор економіки країни у даний час знаходиться в стадії реформування своєї структури, а також відносин як між окремими підприємствами, так і з іншими об'єктами господарювання.

Одночасно із реформуванням організаційних засад агропромислового виробництва відбуваються зміни в його розміщенні, технологічних рішеннях, технічному забезпеченні тощо.

Поряд з позитивними зрушеннями, (деяке зростання виробництва сільськогосподарської продукції та продуктивності праці, збільшення обсягів кредитування АПК та експорту сільськогосподарської продукції), що відбулися в аграрному секторі економіки за останні кілька років, невирішеними залишаються досить багато питань.

Пересічному громадянину для нормального харчування сьогодні не вистачає: 52 кг м'яса, 175 кг молока та молокопродуктів, 56 кг овочів, 64 кг фруктів.

Із – зі низької та нестабільної прибутковості галузі рівень інвестицій в сільське господарство досить низький.

Для стабільного розвитку сільське господарство потребує дотації з боку держави в розмірі 7 – 8 млрд. грн. на рік., тоді як зараз виділяється не більше 2 млрд. грн. Дуже низькою залишається норма прибутку в сільському господарстві – у 25 разів меншою, ніж у банківській сфері, у 14 разів меншою, ніж на транспорті та зв'язку, у 8 разів меншою, ніж у промисловості.

На даний час не сформований належним чином аграрний ринок і не визначена роль держави в ньому. В 2002

році із – за цього селяни отримали лише 20 % від кінцевої ціни реалізації своєї продукції, решта осіла в кишенях численних посередників і переробників.

Державна стратегія в експорті сільськогосподарської продукції залишається невизначеною.

Диспаритет цін між промисловою та сільськогосподарською продукцією не вдається вирівняти. Так, з 1990 по 1999 рр. ріст цін на ресурси, що споживає сільське господарство, у 6 разів перевищував ріст цін на сільськогосподарську продукцію; це призвело до втрати селянами 57 млрд. гривень.

Однією із основних причин, що гальмують розвиток агропромислового виробництва, є застаріла матеріально – технічна база; для своєчасного та якісного виконання робіт селянам не вистачає 44% тракторів; 52% зернозбиральних комбайнів, із – за чого втрачається 12 – 15% врожаю зерна.

Національне сільське господарство від некваліфікованого менеджменту втрачає 2млрд. гривень за рік.

Незважаючи на гостру потребу села в кваліфікованих кадрах, молоді фахівці не хочуть працювати в сільському господарстві із – за низької заробітної платні, відсутності у багатьох випадках належних житлових умов, низького рівня побутово – комунальних послуг тощо.

На жаль, при проведенні реформування агропромислового комплексу України відсутня достатня теоретична база, а також підтримка з боку держави.

При викладені матеріалу автори усвідомлювали ті великі завдання, які стоять перед агропромисловим комплексом України в найближчій перспективі, а також проблеми, які необхідно подолати в якомога коротший термін, щоб вітчизняне сільське господарство вийшло на рівень розвинутих країн світу.

Розділи II, III, IV, VII підготовлені доктором сільськогосподарських наук, професором Грабаком Н.Х.,

розділ VIII – доктором економічних наук, професором Топіхою І.Н., розділ I – доктором економічних наук, професором В'юном В.Г., розділ VI – кандидатом біологічних наук, доцентом Давиденком В.М., розділ V – кандидатом сільськогосподарських наук Чмирем С.М.

Усі зауваження, пропозиції та побажання щодо вдосконалення навчального посібника авторами будуть сприйняті з вдячністю.